

Validering inom vuxenutbildning

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-045-5

Grafisk produktion: AB Typoform

Omslagsfoto: 1; Hans Bjurling/Johnér, 2; Maskot, 3; Apelöga/Maskot, 4; Jens Lennartsson/Maskot, 5; Maskot, 6; Plainpicture/Johnér

Stockholm 2013

Validering inom
vuxenutbildning

Innehåll

5	Målet med validering
6	Validering inom kommunernas vuxenutbildning
7	Valideringens syfte
11	Valideringens bakgrund
12	Länkar och lästips
13	Bilaga 1

Det här materialet riktar sig till dig som arbetar med validering inom vuxenutbildningens tre skolformer: kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. Materialet innehåller grundläggande information om mål och syfte med validering, hur arbetet med validering vuxit fram, något om den reglering som finns i författningarna om vuxenutbildning, en kort beskrivning av valideringsprocessen samt lästips och länkar. I materialet finns även en blankett för validering med tillhörande anvisningar (se bilaga). Blanketten är ett exempel på hur valideringsprocessen kan struktureras och dokumenteras. Dessutom finns bilagt en checklista som riktar sig till personal som arbetar med validering. I listan finns exempel på ett antal frågor som rektor, lärare, studie- och yrkesvägledare med flera kan diskutera när ett system för validering utvecklas i den lokala organisationen.

Målet med validering

Vuxna har erfarenheter, kunskaper och kompetens som de utvecklat på olika sätt: i utbildning, på arbetsplats, i hem- och föreningsliv för att ge några exempel. Vissa kunskaper och viss kompetens kan finnas dokumenterat i betyg från utbildningsväsendet, medan icke-formellt och informellt lärande kan vara dokumenterat exempelvis i form av intyg från arbetsgivare.¹ Ofta finns dessutom en hel del som inte är dokumenterat. Validering innebär en möjlighet för den enskilde att få sin kunskap och kompetens synliggjord, dokumenterad och erkänd. Validering ger också en ökad möjlighet att klarlägga kunskapsnivån för att därmed bättre kunna anpassa eventuella fortsatta studier till individens behov. I vissa fall kan studietiden förkortas.

1 Med ickeformellt lärande avses organiserad utbildning vid sidan av det offentliga utbildningsväsendet. Med informellt lärande avses lärande från t.ex. arbetslivet eller vardagen. Se Kriterier och riktlinjer för validering av reell kompetens, Myndigheten för yrkeshögskolan, 2012.

Validering inom kommunernas vuxenutbildning

För skolväsendets vuxenutbildning ska skollagen (2010:800) tillämpas på utbildning som påbörjas efter 1 juli 2012. Validering inom vuxenutbildningens samtliga tre skolformer får ske inom ramen för alla kurser och ska utgå från elevens förutsättningar och behov.² Inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna kan validering genomföras inom ramen för en orienteringskurs eller en nationell kurs. För utbildning i svenska för invandrare kan validering genomföras inom ramen för en nationell kurs. Definitionen av validering är gemensam för de tre skolformerna och regleras i respektive skolforms kapitel i skollagen.

”Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.”³

Det är i huvudsak samma formulering som i departementspromemorian Validering m.m. – fortsatt utveckling av vuxnas lärande⁴.

Rektorns roll

Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med skollag och andra författningar. Den som får sin kompetens och sina kunskaper bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få en skriftlig dokumentation av dessa. Bestämmelserna om rättelse och ändring av betyg ska även gälla dokumentation efter en slutförd validering.⁵ Validering ska, i likhet med alla andra verksamheter, omfattas av systematiskt kvalitetsarbete.⁶

2 2 kap. 8 § förordning (2011:1108) om vuxenutbildning

3 20 kap. 32 §, 21 kap. 21 § och 22 kap. 26 § skollagen

4 Ds 2003:23, sid 19

5 3 kap. 19–20 §§, 20 kap. 33 §, 21 kap. 22 § och 22 kap. 27 § skollagen samt 2 kap. 8 § förordning om vuxenutbildning

6 4 kap. skollagen

Valideringens syfte

En valideringsprocess kan genomföras av olika aktörer, med olika metoder och av olika anledningar. Utgångspunkten vid validering är, liksom i all vuxenutbildning, den enskildes behov och förutsättningar. En annan utgångspunkt är med vilket syfte valideringen görs och vilka mål som individen vill uppnå, eftersom detta kan påverka val av utbildning, anordnare och metod. Individens syfte och mål med valideringen behöver därför vara tydliggjort innan valideringsprocessen påbörjas.

Varför validering?

Vilken betydelse har validering och vilka fördelar finns med att genomföra en validering?

För individen

För individen kan valideringen bidra till att stärka den enskildes självförtroende genom att befintliga erfarenheter, kunskaper och kompetens synliggörs och dokumenteras. Valideringen kan också ge ökat tillträde till arbetsmarknad eller studier. Valideringsprocessen kan bidra till insikt om värdet i den kunskap och den informella och icke-formella kompetens som individen har tillägnat sig på olika sätt. Den synliggjorda kompetensen utgör en grund att bygga vidare på. Om tidigare erfarenheter och kunskaper tas tillvara kan detta bidra till ökad motivation och ökat intresse för fortsatt lärande och utveckling. För den som avser att studera vidare kan validering ge en möjlighet till förkortad studiegång och därmed en ekonomisk vinst för den studerande. Kortare studietid innebär ofta mindre studielån och kostnader under studietiden.

En person som har sin skolgång eller sina arbetslivserfarenheter från annat land än Sverige har med sig kunskaper och erfarenheter som vid en validering kan synliggöras och dokumenteras så att individens kunskaper och kompetens blir identifierade och synliggjorda.

För utbildningsanordnaren

Genom kännedom om den enskildes befintliga kunskaper och kompetens, behov och förutsättningar, ges möjlighet att erbjuda en individuellt utformad utbildning och utbildningstiden kan därmed förkortas.

Individuella studiegångar och individuellt upplägg ställer krav på utbildningsanordnarens möjlighet att erbjuda utbildning på ett flexibelt sätt. Det kan gälla t.ex. studiernas förläggning i tid och rum, val av metoder och studiehjälpmedel samt olika former av stöd och studie- och yrkesvägledning.⁷

För samhället

För samhället kan det ge ekonomiska fördelar om befintliga studieplatser kan nyttjas av fler och av dem som saknar den kunskap och kompetens som utbildningen avser att ge. I dagsläget saknas mer omfattande studier som kan verifiera vilka samhällsekonomiska effekter validering kan ha, men i olika sammanhang hävdas att en välutbildad befolkning bidrar till hållbar tillväxt. Som exempel kan nämnas EUs tillväxtstrategi Europa 2020 där ett av de fem målen för tillväxt handlar om utbildning.⁸

Valideringsprocessen

Valideringsprocessen inbegriper olika insatser som övergripande kan sammanfattas med begreppen kompetenskartläggning och kompetensbedömning.

Det är väsentligt vilka metoder som används vid valideringen. För att den enskilde ska ha en rimlig chans att visa sin kunskap och kompetens kan en kombination av verktyg behövas exempelvis självskattningsmodeller, samtal, arbetsgivarintyg samt muntliga, skriftliga och praktiska redovisningar. Vuxenutbildningens utmaning är att möta den enskildes behov och förutsättningar, så att individen ges en reell möjlighet att visa sin kunskap och kompetens samt att få den bedömd på ett så rättvisande sätt som möjligt.

En validering kan innebära att personen ges möjlighet att genomföra enstaka delar av valideringsprocessen, hela processen eller kombinera olika delar i processen. Nedan följer en beskrivning av olika insatser som kan ingå i validering.

7 Prop. 2001/01:72, Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen.

8 http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_sv.htm

Översiktlig kompetenskartläggning

Översiktlig kompetenskartläggning syftar till att övergripande beskriva elevens kunskaper och kompetens för att hjälpa individen att identifiera vilka möjligheter inom vuxenutbildningen som står till buds. Här gäller det att se brett på en elevs alla tidigare erfarenheter. Det kan t.ex. gälla kunskaper i svenska, engelska eller matematik, men också yrkesinriktad kunskap och kompetens inom olika områden. Det kan också handla om erfarenheter från informella sektorn exempelvis föreningsliv, fritidsintressen eller arbete i hemmet. Eleven har en central roll i kartläggningen och det är dennes mål och intressen som avgör inriktningen. Kartläggningen kan genomföras t.ex. tillsammans med en studie- och yrkesvägledare och kan innehålla inslag som samtal, intervju, egen bedömning via självskattningsverktyg, portfolio eller liknande.

Fördjupad kompetenskartläggning

Efter den översiktliga kompetenskartläggningen kan en fördjupad kompetenskartläggning genomföras. Sådan kartläggning kan också göras direkt t.ex. om eleven redan vid antagning är klar över sitt mål med studierna. Den fördjupade kartläggningen är mer specifik än den översiktliga och avser att ringa in och beskriva elevens kunskap och kompetens. Också här är utgångspunkten den enskildes mål och intressen. Den fördjupade kompetenskartläggningen kan genomföras tillsammans med en studie- och yrkesvägledare i samarbete med ämneslärare och/eller yrkeslärare. Om kartläggningen avser yrkeskurser är det ofta lämpligt att yrkesverksam personal från arbetsområdet medverkar.

Den fördjupade kompetenskartläggningen riktas mot ett eller flera yrkes- eller kunskapsområden. I denna del av valideringsprocessen kan ämnes- och kursplaner användas. Ämnes- och kursplaners syfte/mål och i förekommande fall centrala innehåll kan utgöra utgångspunkt för den fördjupade kartläggningen. Skolverket har utarbetat ett exempel på en blankett för validering inom vuxenutbildning, främst avsedd att användas vid fördjupad kompetenskartläggning. Den är möjlig att använda inom samtliga vuxenutbildningens skolformer och för validering av såväl yrkesämnen som andra ämnen. Till mallen finns också anvisningar.

Bedömning av kunskaper och kompetens

Efter kompetenskartläggningen görs en samlad bedömning av individens kunskaper och kompetens. Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt.⁹ Detta görs i form av ett intyg.¹⁰

9 20 kap. 33 §, 21 kap. 22 § och 22 kap. 27 § skollagen

10 4 kap. 25 § förordningen om vuxenutbildning

Validering är utforskande till sin funktion, medan prövning är kontrollerande och syftar till betygssättning.¹¹ Därför sker betygssättning efter validering inom kommunal vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare genom prövning^{12, 13}.

Intyg

Kunskap och kompetens som motsvarar delar av en kurs kan dokumenteras i ett intyg, men även annan kunskap och kompetens som framkommit vid valideringen kan dokumenteras i intyget. Den som har genomgått en orienteringskurs eller en individuell kurs ska få ett intyg.¹⁴ Intyg utfärdas av rektor.¹⁵

Validering inom ramen för en orienteringskurs

Validering får enligt förordningen om vuxenutbildning genomföras inom ramen för alla kurser och ska, som tidigare angetts, utgå från elevens förutsättningar och behov.¹⁶ Validering kan också ske inom en orienteringskurs.¹⁷ Orienteringskursen kan med fördel användas vid kompetenskartläggning.

Validering inom ramen för en nationell kurs

Validering som sker inom ramen för en nationell kurs kan påverka den enskilde elevens fortsatta studier. Till exempel kan delkurser behöva inrättas och studieupplägget behöva anpassas efter elevens förutsättningar och behov. Vuxenutbildningens uppdrag är därmed detsamma oavsett om validering genomförs eller inte, men validering blir ett verktyg för att synliggöra individens faktiska kompetens.

11 Ds 2003:23

12 Prövning får bara göras hos en huvudman som anordnar kursen. Huvudmannen för utbildningen får ta ut en avgift om högst 500 kronor av den som vill gå igenom särskilt anordnad prövning inom den kommunala vuxenutbildningen, eller inom utbildning i svenska för invandrare. Avgift får dock inte tas ut för elev inom den kommunala vuxenutbildningen som inom ramen för en kurs går igenom prövning efter validering, eller den som efter avslutad kurs inom utbildning i svenska för invandrare inte har nått upp till nivån för betyget E. Avgiften tillfaller huvudmannen. Se förordning (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet.

13 4 kap. 24 § förordning om vuxenutbildning. För ytterligare bestämmelser om prövning se 20 kap. 30–31 §§ och 22 kap. 24–25 §§ skollagen.

14 4 kap. 25 § förordning om vuxenutbildning

15 20 kap. 34–35 §§, 21 kap. 23–24 §§ och 22 kap. 28–29 §§ skollagen

16 2 kap. 8 § förordning om vuxenutbildning

17 2 kap. 6 § förordning om vuxenutbildning

Valideringens bakgrund

Att värdera och ge erkännande åt kunskap och kompetens som utvecklats utanför det formella utbildningssystemet har gamla anor. Det har till exempel skett inom olika yrken i form av gesällprov och mästarprov. I Sverige introducerades begreppet validering 1996, inför vuxenutbildningssatsningen kunskapslyftet (1997–2002).¹⁸

I departementspromemorian Validering m.m. från 2003 definieras validering enligt följande:

*Validering är en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.*¹⁹

Denna definition har kommit att användas inom många olika verksamheter t.ex. inom formell utbildning på olika nivåer, inom folkbildning och även inom arbetslivet.

Under åren 2004–2007 hade Valideringsdelegationen bland annat som uppgift att främja kvalitet, legitimitet och likvärdighet när det gäller validering av vuxnas kunskaper och kompetens. I uppdraget ingick också att bedriva och stödja utveckling av metoder och verksamhetsformer samt att utforma förslag om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa en verksamhet med validering.²⁰

Ett övergripande ramverk för validering bestående av fyra delprocesser utarbetades: översiktlig kompetenskartläggning, fördjupad kompetenskartläggning, kompetensbedömning för intyg och kompetensbedömning för t.ex. yrkesbevis.²¹ Detta ramverk har därefter använts både av utbildningsanordnare och inom arbetsmarknaden.

Myndigheten för yrkeshögskolan har sedan 2011 i sin instruktion uppdraget att ansvara för att samordna och stödja en nationell struktur för validering samt i samverkan med berörda myndigheter främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan när strategier, metoder och information inom valideringsområdet utvecklas.

18 Andersson P., Hult Å. *Validering i de nordiska länderna*, NVL (2008), sid 9

19 Ds 2003:23, sid 19

20 Förordningen (2003:1096) med instruktion för Valideringsdelegationen.

21 Valideringsdelegationens slutrapport: Mot en nationell struktur, 2008, s 165

Länkar och lästips

Svenska

Myndigheten för yrkeshögskolan (2012): *Nationell struktur för validering*

Myndigheten för yrkeshögskolan (2013): *Valideringsinfo*

Skolverket (2011): *Bedömning i yrkesämnena – dilemma och möjligheter*

Nordiska

NVL (2010): *Udfordringer/Challenges i arbejdet med anerkendelse af realkompetence* (ARK)/validering) i de nordiske lande

Andersson Per, Stenlund Tova, *Nordisk forskning och exempel på validering*
NVL (2012)

Andersson Per, Hult Åsa *Validering i de nordiska länderna*, NVL (2008)

Europeiska

European Commission, December 2012: *Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning of December 2012*

Cedefop (2009): *European guidelines for validating non-formal and informal learning*

Cedefop (2011): *Briefing note – Shaping lifelong learning: making the most of European tools and principles*

Bilaga 1.

CHECKLISTA

Frågor att ställa sig innan arbetet med validering börjar

ANSVAR

- Vem har det övergripande ansvaret för valideringen?
- Vem ansvarar för de olika delarna i processen?
- Vem gör bedömning?

INFORMATION

- Hur informeras blivande och antagna elever om möjligheten att bli validerade?
- Vem ansvarar för att information ges?

ÖVERSIKTLIG KOMPETENSKARTLÄGGNING

- Vem eller vilka genomför översiktlig kompetenskartläggning?
- Vilka metoder och verktyg används?
- Hur dokumenteras resultaten?

FÖRDJUPAD KOMPETENSKARTLÄGGNING?

- Vem/vilka genomför fördjupad kompetenskartläggning?
- Vilka metoder och verktyg används?
- Finns behov av medbedömare?
- Hur dokumenteras resultaten?

VALIDERING INOM RAMEN FÖR KURS

- Validering inom ramen för orienteringskurs – vilka rutiner finns?
- Validering inom ramen för andra kurser – vilka rutiner finns?
- Hur påverkas undervisning, studieupplägg, val av metoder och arbetssätt utifrån den enskildes resultat vid valideringen?

SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE

- På vilket sätt ingår valideringsprocessen i det systematiska kvalitetsarbetet?

KOMPETENSUTVECKLING

- Vilken kunskap och kompetens har studie- och yrkesvägledare när det gäller validering?
- Vilka kvalifikationer har lärare (samtliga ämnen) när det gäller validering?
- Finns behov av ytterligare kompetensutveckling?
- Finns andra yrkeskategorier som också behöver ha kännedom och kunskap om valideringsfrågor?
- Vilken kompetens behöver i så fall dessa medarbetare ha?
- Vilken kompetensutveckling kring valideringsfrågor kan behövas?

Exempel på en blankett för dokumentation av kartläggning

ORGANISATIONSUPPGIFTER ANSVARIG FÖR VALIDERINGSPROCESSEN				
1. Huvudman		2. Kommun-/kommunal-förbundets kod		3. Skolenhetskod
ELEVUPPGIFTER				
4. Elevens namn		5. Elevens personnummer		
6. Elevens adressuppgifter		7. Elevens hemkommun		
8. Elevens tidigare arbetslivserfarenhet och studier				
9. Elevens mål med valideringen				
10. Elevens planerade valideringsperiod				
11. Eventuella bilagor				
12. KARTLÄGGNING AV KUNSKAPER OCH KOMPETENS				
KUNSKAPS-/KOMPETENSOMRÅDEN	VAD	STUDIER	NÅR	ARBETSERFARENHET
Fastighet				
Livsmedel				
Restaurang				
VVS				
Handel				
Administration				
Fordon				
Transport				
Bygg				
Anläggning				
Ekonomi				
Hantverk				
El				
Energi				
Hotell/turism				
Naturbruk				
Industri				
Vård – omsorg				
Moderna språk				
Naturkunskap				
Matematik				
Samhällskunskap				
Svenska				
Svenska som andraspråk				
Religionskunskap				
Fyll vid behov på med fler ämnen				
Övriga kunskaper och kompetens				

Fördjupad kartläggning av kunskaper och kompetens inom yrkesområden

En person som har kunskaper och kompetens inhämtade i arbetslivet eller i utbildningssammanhang har oftast behov av att spegla sina kunskaper mot något underlag. I en sådan situation kan den som ansvarar för valideringsprocessen tillsammans med individen närmare diskutera vad som kan kartläggas och bedömas för fortsatta insatser inom validering.

Här följer ett antal exempel på beskrivningar av yrken:

De övergripande beskrivningar som används i texten nedan är hämtade från Arbetsförmedlingens webbplats. Texterna används för att belysa komplexiteten i olika yrken. De är, i detta sammanhang, främst avsedda att utgöra ett stöd vid en fördjupad kompetenskartläggning till exempel vid samtal mellan vägledare och elev.

Herman har arbetat som fastighetsvärd/skötare. Han erbjuds validering i syfte att dokumentera hans erfarenheter och kunskaper. För att hjälpa Herman att beskriva sitt yrkeskunnande kan det vara lämpligt att först diskutera yrkesrollen. Det kan t.ex. göras enligt följande:

HUR BESKRIVS YRKET OCH YRKESKUNSKAPERNA?

- På Arbetsförmedlingens webbplats finns **Yrken A-Ö**. I "Yrkeslistan" går det att välja "Installation, drift och underhåll". Där kan man sedan välja "*Fastighetsyrken*".
- Under denna länk finns ett bra material att utgå från. Den som genomför validering och den som ska valideras kan tillsammans diskutera de arbetsuppgifter som beskrivs. Där finns även möjlighet att ta del av filmer eller reportage som beskriver en fastighetsskötares arbetsuppgifter. Man kan t.ex. välja ut ett antal "nyckelord" från texten och stödja individen i en slags självskattning som individen reflekterar över i syfte att sätta ord på sina kunskaper och erfarenheter. Sådana nyckelord kan t.ex. vara:
- Trappstädning, skötsel av grönytor med mera, snöröjning, skötsel av miljöstationer, reparationer, användning av maskiner o s v.

- Många som arbetat inom ett yrke kanske har kunskaper som finns beskrivna under en annan yrkesbenämning, t.ex. fastighetsvärd, fastighetstekniker o s v. Titta gärna igenom övriga yrkesbeskrivningar utifrån en bredare utgångspunkt för att underlätta identifieringen av vad individen har arbetat med.

EXEMPEL PÅ YRKESBESKRIVNING

Fastighetsskötare – beskrivningen är hämtad från Af:s webbplats

Fastighetsskötare ansvarar för den inre och yttre skötseln av fastigheten. Arbetsuppgifterna varierar mellan olika företag, men trappstädning, skötsel av grönytor, rabatter, häckar och träd förekommer ofta. Snöröjning, grusning och sandning på vintern, samt upptagning av grus på våren ingår också i fastighetsskötarens arbetsuppgifter. Även miljöstationerna faller ofta under fastighetsskötarens ansvar. I det här jobbet är det viktigt att trivas med fysiskt utomhusarbete i alla väder. Att ansvara för den yttre miljön innebär förutom daglig skötsel även att se var förbättringar behöver göras. Det kan till exempel innebära att välja andra växter som är mer lättskötta eller har ett växtsätt som gör att de kräver mindre klippning.

Arbetsuppgifterna varierar också med storleken på företaget där man jobbar. En fastighetsskötare vid ett stort fastighetsbolag har ofta mer renodlade arbetsuppgifter och kan exempelvis ha ansvar enbart för den yttre miljön, medan trappstädning och reparationer sköts av andra personer. Ett mindre företag däremot har sällan ekonomiska resurser att ha alla yrkeskategorier anställda. Där kan en fastighetsskötare förutom att ansvara för yttre och inre miljö, även sköta reparationer och drift av fastigheterna i viss utsträckning. Då ställs större krav på mångsidighet hos fastighetsskötaren. I fastighetsskötarens jobb ingår också att använda maskiner av olika slag. Det kan gälla allt från gräsklippare till traktorer.

Därefter är det lämpligt att börja dokumentera vad individen beskrivit under den fördjupade kartläggningen. Det kan t.ex. ske genom att man skriver in i valideringsmallen ovan enligt följande:

Kartläggning av kunskaper och kompetens

KUNSKAPS-/KOMPETENSOMRÅDEN	STUDIER		ARBETSERFARENHET	
	VAD	NÄR	VAD	NÄR
Fastighetsskötare			Trädgårdsskötsel, reparationer, ta emot felanmälningar	1988–2001 Arbetsplats: en bilfabrik i Lilleland

HAR HERMAN NÅGON UTBILDNING INOM OMRÅDET?

Hermans utbildningsbakgrund inom fastighetsområdet kanske är en yrkesutbildning inom skolväsendet i hans tidigare hemland. Det kan även handla om kompetensutveckling som Herman tagit del av under sin anställningstid. Då kompletterar man ovanstående valideringsunderlag med de uppgifterna:

Kartläggning av kunskaper och kompetens

KUNSKAPS-/ KOMPETENSOMRÅDEN	STUDIER		ARBETSERFARENHET	
	VAD	NÄR	VAD	NÄR
Fastighetsskötare	Yrkesutbildning fastighet	Lillelands yrkesskola 3 år 1984–1987	Trädgårdsskötsel, reparationer, ta emot felanmälningar	1988–2001 Arbetsplats: en bilfabrik i Lilleland

Herman kan ha arbetat inom fler yrken eller gått andra utbildningar. De uppgifterna kan komma att påverka valideringsprocessen och bör därför antecknas ovan i valideringsunderlaget under punkt 8 och 12.

Det kan efter denna inledande kartläggning och dokumentation bli aktuellt att spegla Hermans kunskaper mot motsvarande kurser och kunskapskrav på gymnasial nivå. På Skolverkets webbplats kan man ta del av beskrivningar kring utbildningsmål m.m. I denna fas av valideringsprocessen bör bredden av kunskaper och erfarenheter kartläggas och dokumenteras. Den som genomför denna del av valideringsprocessen måste själv inneha de kunskaper inom området och yrket som krävs för att kunna bedöma och stödja Herman i valideringen. I detta läge görs ingen bedömning i syfte att betygssätta kunskaper och kompetens. Det sker vid ett senare tillfälle i form av provning.

I Hermans fall kanske man inleder med att börja titta på vad som beskrivs under ämnet ”Fastighetsservice”.

Följande finns beskrivet under centralt innehåll:

FASTIGHETSSERVICE — BYGGNADER, 100 POÄNG KURSKOD: FASFASO

Centralt innehåll

UNDERVISNINGEN I KURSEN SKA BEHANDLA FÖLJANDE CENTRALA INNEHÅLL:

- Byggnaders tekniska konstruktion och byggmaterials egenskaper.
Övergripande bygglagstiftning för byggnaders konstruktion och material.
 - Vanliga byggsador, hur de kan förebyggas och åtgärdas.
 - Metoder och tekniker för materialuppbyggnad, ytbehandling och för- och efterbehandling vid reparations- och underhållsarbete.
 - Underhållsrutiner, regler, bestämmelser och besiktningsplaner för maskiner, utrustning, hisstyper, nödöppningar, material och konstruktioner.
 - Säkerhetskontroller samt hur arbetet kan utföras på ett säkert sätt och med miljöhänsyn.
 - Systematiskt säkerhetsarbete, riskhantering, brandrisk och brandskydd .
 - Metoder och tekniker för periodiskt förebyggande och avhjälpande underhåll samt för reparationer av fastigheter, utrustning och aktuella maskiner.
 - Ritningsläsning, underhållsscheman, manualer och innehållsdeklarationer.
 - Felsökning och felavhjälpning av konstruktionsfel, slitage och mekaniska fel.
 - Metoder för dokumentation av utförda åtgärder.
-

Herman får nu möjlighet att ytterligare fundera på om han har arbetat med, studerat inom eller på annat sätt inhämta kunskaper och kompetens inom dessa kunskapsområden. Därefter dokumenteras det som ev. framkommit i valideringsmallen:

Kartläggning av kunskaper och kompetens

KUNSKAPS-/KOMPETENSOMRÅDEN	STUDIER		ARBETSERFARENHET	
	VAD	NÄR	VAD	NÄR
Fastighetsskötare	Yrkesutbildning fastighet	Lillelands yrkesskola 3 år 1984–1987	Trädgårdsskötsel, reparationer, ta emot felanmälningar	1988–2001 Arbetsplats: en bilfabrik i Lilleland
Fastighetsskötare	Trädgårds-skötsel	Internutbildning hos arbets-givaren 1 månad		
	Brandskydd 	Internutbildning hos arbets-givaren 2 veckor		
	Ritnings-läsning 	Internutbildning hos arbets-givaren 1 vecka		
	Bygglags-stiftning 	Externutbildning på uppdrag av myndighet 1 vecka		

När kunskaper och kompetens beskrivits måste det sättas i förhållande till vad som gäller på den svenska arbetsmarknaden. Herman har kunskaper inom delar av kursen Fastighetsservice samtidigt som andra delar kanske måste uppdateras enligt svenska normer. Det kan finnas stora skillnader i bygglagsstiftning mellan länder, i kraven på brandskydd o.s.v. Tänk på att Herman i alla fall har en bättre förkunskap på området än den som aldrig utbildats eller arbetat med liknande. Det är möjligt att dela upp kursen i delkurser så att Herman kan studera det han behöver och därefter betygssätts på delkursen. Om Herman däremot har djupa kunskaper inom området så bör han informeras om möjlighet att genomföra prövning i den aktuella kursen.

Fördjupad kartläggning av kunskaper och kompetens inom andra kunskapsområden

I ett arbetsliv och i olika utbildningssituationer är värdet av kunskaper och kompetens inom mer generella kunskapsområden lika viktiga att ta till vara som yrkeskunskaper. Vuxnas erfarenheter inom dessa områden har ofta inhämtats i olika lärandemiljöer. De kunskaper man bär med sig är förhållandevis lätta att identifiera och validera.

Här följer ett exempel på validering

Lotta har arbetat inom äldreården. Hennes utbildning är en vårdbiträdeskurs som hon genomgick någon gång på 70-talet. Hon har samtidigt varit politiskt och fackligt aktiv. Hon har arbetat i olika projekt som handlat om att förbättra villkoren för folk i utsatta positioner eller utsatta delar av världen. Hon har rest mycket i sitt ideella arbete och på sin fritid. Lotta vill fortsätta studera till socionom. Det är då aktuellt att titta på vilka kunskaper Lotta behöver validera för att efter prövning ge henne betyg och bygga på hennes behörighet för fortsatta studier.

Det kan vara lämpligt att börja titta på moderna språk och samhällskunskap. De språkliga kunskaperna i t.ex. engelska är från hennes ungdomsutbildning och de hon tränat på i samband med hennes resor. Kunskaper som rör samhället är också till stor del värdefulla med anledning av att hon verkligen arbetat inom och levt med samhällsfrågor under en lång tid. Tittar man närmare på ämnet samhällskunskap så framgår det av ämnets syfte och av den kompletterande texten att

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
3. Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
4. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

5. Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Den fördjupade kartläggningen visar att Lottas kunskaper i både samhällskunskap och engelska är goda och stämmer väl överens med ämnesplanernas centrala innehåll. Lotta rekommenderas att genomgå en prövning i dessa ämnen så att hon också får betyg på sin kompetens. Lottas samlade kompetens behöver jämföras med inträdeskraven till socionomutbildning och en individuell studieplan upprättas om kompletterande utbildning behövs.

Skolverket

www.skolverket.se